

El nostre savi elegant

Escriptor de gran talent, Vicenç Pagès Jordà va excel·lir ensenyant a escriure i a llegir en profunditat. Els alumnes i els professors de la Facultat de Comunicació Blanquerna, de l'Aula d'escriptura de Girona, de diversos instituts de secundària i de molts tallers d'escriptura van poder copsar l'autoexigència i la creativitat amb què es prenia la feina de professor, i van poder encomanar-se de la seva passió pels llibres.

Text > **EVA COMAS-ARNAL**, periodista i escriptora

Cada setembre, el curs començava a Blanquerna amb un seguit d'escenes memorables que tenien aires de ritual: el degà rebia a l'auditori els alumnes de primer curs i els deia que no se n'adonarien i la carrera els hauria passat volant; a la cafeteria, coincidien estudiants de quart curs bronzejades que, tan bon punt es veien, s'abraçaven emocionades com si fes segles que no s'haguessin trobat; i uns pisos més amunt, en una aula o en un despatx gran, es congregaven tots els tutors de primer curs que compartien, en una sessió plenària, les lectures i els exercicis que volien fer fer als estudiants.

En aquesta reunió, Vicenç Pagès Jordà solia ser un dels primers a parlar. Era un professor disciplinat que sempre feia els deures i que portava apuntades, amb una lletra petita i llargueruda, les coses que tenia per dir. Les pronunciava, d'entrada, amb to de salmòdia i amb un timbre nasal que encaixava perfectament amb la seriositat de la sessió. Davant de tanta diligència, el cap de departament no podia fer res més que anar fent que sí amb el cap, i fins i tot prendre nota d'alguna d'aquelles idees. Ara bé, cap al final de la seva intervenció, en Vicenç deixava caure alguna ocurrència fina que provocava un somriure o una riallada a la resta de companys. D'aquella manera, ens participava que, sota la forma del rigor més exigent, del respecte a l'ordre i a la norma, la seva aproximació al coneixement era lúdica i sense el més mínim rastre d'ínfules.

Per a ell, ensenyar a llegir i a escriure tenia tot el sentit del món; era una tasca peremptòria, transformadora, que

>> Vicenç Pagès va ser reconegut amb el Premi Nacional de Cultura l'any 2014.
(Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. EL PUNT AVUI.)

feia els joves millors, que els convertia en persones més lliures i més imaginatives, i que de passada contribuïa a enfortir el coneixement de la llengua del país. Si a tot això hi sumem que en Vicenç era molt bon company de la resta de professors, de seguida entendrem que gaudís d'una bona dosi d'*authoritas* entre els tutors de primer.

Certament, tot el que explicava en Vicenç en aquelles reunions inicials era digne de ser anotat i, si ho puc reproduir aquí, és perquè jo mateixa també en vaig prendre apunts: en Vicenç sobretot insistia que era indispensable, abans que res, que els alumnes llegissin molt i que parlessin del que llegien, perquè aquella era la passa prèvia per aprendre a escriure. El recordo explicant que el primer dia de classe repartia als nois i a les noies dues llistes —en Vicenç i les seves famoses llistes, igual que en alguna de les seves novel·les. Es tractava dels títols de cinquanta llibres i cinquanta pel·lícules dels quals els

alumnes n'havien de triar un i fer-ne una exposició. Aparentment, l'encàrrec servia només per millorar l'expressió oral i perquè la classe tingués uns referents compartits. Però quan els estudiants començaven a fer les exposicions, més o menys a partir de la tercera setmana de curs, comprenien que el que els estava proposant el professor era una immersió en la millor literatura i el millor cinema universal.

Un any ens va explicar a la resta de professors que s'havia inventat un diccionari de malentesos com a treball final de semestre; que havia instaurat les correccions en equip i també el Twitter com a eina per analitzar argumentacions breus: es tractava de ser crític i de veure quines piulades eren precises i convincentes i quines resultaven demagògiques. Com veieu, en els seus plantejaments docents predominava la imaginació i un criteri afinat, però hi havia un tret en la seva actitud que el feia ser un autèntic professor: saber-se

posar en el lloc de l'alumne, saber-lo escoltar i encoratjar-lo a aprendre.

En aquest sentit, la generositat d'en Vicenç es traduïa, per exemple, en l'organització d'un club de lectura per a alumnes, completament voluntari, o en col·laboracions excel·lents amb la biblioteca de la facultat. Recordo que l'any 2016 li vaig demanar que gravéssim en vídeo una recomanació seva d'un llibre que cregués que podia ser d'interès per als estudiants. Va acceptar de seguida i se'm va presentar amb l'*Ortotipografia* de Josep Maria Pujol i Joan Solà, una obra que se centra en les normes, com la puntuació o el disseny, que regeixen la impressió. Em va dir que li havia semblat que els alumnes segurament agrairien un manual per saber com presentar els textos i els treballs. Em penso que una de les primeres frases d'aquell vídeo resumeix prou bé el seu tarannà: «Hauríem d'aspirar no només a ser cortesos, sinó també a tenir una certa elegància universitària, de manera que

>> Joan Burdeus, Jordi Marrugat, Màrius Serra, Berta Pagès i Adrià Pujol en l'acte d'homenatge i presentació de Kennedyana, que es va celebrar el 10 de novembre de 2022 a l'auditori de la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna-URL, on VPJ era professor.

(Foto: ARXIU FAMILIAR)

només de veure el text el lector tingui ganes de llegir-lo».

En Vicenç va començar a fer classes a Blanquerna a començament dels dos mil. El primer cop que el vaig veure va ser amb altres professors al Bar Estudiantil de la plaça Universitat. Recordo que duia els cabells llargs i em va fer l'efecte que era una persona honesta, resolutiva i transparent. A l'inici, impartia l'assignatura «Poètica clàssica i expressió escrita» els dimarts i els dijous a la tarda en el postgrau «La composició del text», però al cap de pocs cursos els coordinadors ja li van encomanar que preparés algunes assignatures troncal dels graus de periodisme, comunicació audiovisual i publicitat i relacions públiques.

Tan bon punt es va posar a fer classe, la resta de professors de Blanquerna ens vam adonar de seguida que en Vicenç tenia molta traça en l'art d'ensenyar. Amb raó. Duia sota el braç un assaig publicat de feia poc: *Un tramvia anomenat text: El plaer en l'aprenentatge de l'escriptura* (Empúries, 1998), en el qual recollia les ensenyances de les poètiques d'Aristòtil i d'Horaci i les adaptava a les necessitats de l'aprenent d'escriptor o de periodista. Però és que, a més d'haver teoritzat amb encert algunes reflexions sobre l'ensenyament de l'escriptura, arribava a la docència universitària amb una gran experiència pràctica acumulada: des de feia molts anys havia impartit sessions a la Casa de Cultura de Girona, a l'Escola Superior de Relacions Públiques de la mateixa ciutat, al Consorci per a la Normalització del Català, a la Casa Museu Llorenç Villalonga i al Ministeri d'Educació de Colòmbia, entre altres institucions. Bona part de la destresa pràctica sobre l'escriptura l'havia adquirida amb tasques editorials i fent de periodista al *Diari de Barcelona*. Però és que, a més, a partir d'un cert moment, en Vicenç es va llançar a treure's les oposicions a professor de secundària i durant sis anys, de 1997 a 2003, va fer classes de català a alumnes d'ESO i de batxillerat a instituts de Castell-Platja d'Aro, de la Jonquera, de Figueres i de Palafrugell. En un d'aquests centres va haver d'impartir sessions en barracons, i en d'altres va haver de vèncer algunes resistències, però així i tot, va reeixir en la seva tasca d'ensenyar a escriure i a llegir amb profunditat.

>> Com a exprofessor de l'Escola Superior de Relacions Públiques de Girona i membre del jurat del Premi Jordi Xifra Heras, VPJ va ser l'encarregat de fer el que ell mateix va anomenar la «no-presentació» del Premi Nobel de Literatura José Saramago en l'acte de lliurament del Premi Europeu de Comunicació Jordi Xifra a l'escriptor portuguès, l'any 1999. (Foto: EL PUNT. LLUÍS ROMERO.)

En un article magnífic al diari *Ara* del 27 de setembre de 2021 que es titulava «Què cal per ser un bon professor de català?», partia de la seva experiència per raonar quins havien de ser els requisits exigibles per a un bon professor de llengua i literatura. Concloïa que, en contra del que es demanava sovint a les oposi-

cions, «el que cal per ensenyar llengua a adolescents no són coneixements especialitzats, sinó domini de temari, ganes, paciència, imaginació i capacitat de comunicar». Durant aquells anys, en Vicenç va empescar-se un crèdit variable que es deia «Jocs de paraules» i, tal com ell mateix explicava, «vam passar

«Wild thing», de Josh Bazell
Grau en Publicitat i Relacions Públiques

>> L'escriptor a la biblioteca de la facultat Blanquerna, recomanant un llibre l'abril de 2015. (Foto: URL)

hores fent anagrames amb els nostres noms, i també acròstics, logogrifs i cadàvers exquisits». També convidava escriptors perquè els alumnes comentessin el llibre que havien llegit amb ells i, si a classe es tractava un clàssic com *Les aventures de Tom Sawyer* de Mark Twain, llavors els feia fer un mapa amb cartolina que reproduís alguns dels escenaris de la novel·la.

El problema de ser professor de secundària era que en Vicenç no tenia prou temps per escriure. En una entrevista de Guillem Terribas a la Llibreria 22 de Girona, va explicar com havia decidit fer el pas i concentrar els esforços per dedicar-se a la docència universitària. Resulta que un dia, repassant un conte seu del recull *En companyia de l'altre* (Edicions 62, 1999) que precisament tracta el tema del doble i que presenta personatges que, de sobte, topen amb versions insòlites d'ells mateixos, va llegir la frase següent: «No he conspirat amb prou constància per ser professor d'universitat». Sort que a partir de llavors en Vicenç es va posar a «conspirar».

Gràcies a aquella pista que li havia donat la seva pròpia literatura, Vicenç Pagès Jordà es va convertir en un professor universitari únic. A la facultat el veïem dos o tres cops per setmana quan baixava amb tren de molt lluny, de la terra de Josep Pla. Arribava a primera hora, gairebé abans que ningú, i feia unes jornades llarguíssimes fins al vespre, totes plenes de seminaris i de classes de llengua. Endreçat com era, a partir de cert moment havia aconseguit fer del seu horari un sudoku, i havia arrencat les sessions a Blanquerna per aconseguir tenir uns dies per dedicar-se a l'Aula d'escriptura de Girona, que ell mateix havia impulsat el 2013 i que tan feliços feia els lletraferits gironins.

A pesar que els seus dies a la capital eren llargs i plens de classes, el veies sempre disposat a escoltar i a ajudar, i no podies parar de preguntar-te com s'ho feia per treure temps per llegir tant, escriure tants articles, tantes novel·les i tants contes, i a més fer unes classes tan impecables. Ell et deia que havia convertit el tren en el seu saló de lectura i en una segona oficina, però a mi em sembla que el secret de tanta producció —i tan bona— s'explicava pel seu accés a la saviesa. Per als grecs arcaics, el savi era aquell metge, arqui-

tecte o poeta que sabia entendre i conferir un equilibri elegant a les cases, al cos o a les paraules. Vicenç Pagès Jordà dominava precisament aquest ordre, aquesta capacitat d'endreçar el coneixement. Ben bé com un Aristòtil

modern o com un Horaci català. Hem d'agrair al nostre savi elegant que ens hagi deixat unes quantes classes magistrals en forma de llibres, que ens fan companyia i que ens diuen que el curs encara no s'ha acabat.

>> Publicitat del llibre *La música i nosaltres* a les estovalles de paper de la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna-URL, on VPJ era professor, el 2017. (Foto: ARXIU FAMILIAR)